

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Hansel Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 1 ja 3 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Hansel Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 1 ja 3 §:n muuttamisesta (HE 147/2018 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Hannu Koivurinta, valtiovarainministeriö
- lakimies Mikko Tähkänä, Kirkkohallitus
- tutkija Elisa Aalto, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- lakiasiain johtaja Arto Sulonen, Suomen Kuntaliitto
- toimitusjohtaja Anssi Pihkala, Hansel Oy
- asiantuntija Jukka Lehtonen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- kilpailuasioden päällikkö Satu Grekin, Suomen Yrittäjät ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- työ- ja elinkeinoministeriö
- Suomen ortodoksinen kirkollishallitus
- Keva

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Hansel Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annettua lakia siten, että yhtiön asiakkaina voisivat nykyisten asiakkaiden lisäksi olla kunnat, kuntayhtymät, evankelis-luterilainen kirkko, ortodoksinen kirkko ja Keva. Lisäksi lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Hansel Oy:n osakkeenomistajina voisivat olla muutkin kuin valtio. Samalla esitetään, että eduskunta antaisi suostumuksensa Hansel Oy:n ja KL-Kuntahankinnat Oy:n omistus- ja yrittäjäjärjestelyyn, jossa Suomen valtio lakkaa olemasta Hansel Oy:n ainoa omistaja. Valtiolla säilyisi edelleen määräysvalta yhtiössä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

Valiokunnan mietintö TaVM 19/2018 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Ehdotuksen lähtökohdat ja tavoitteet

Ehdotuksen tavoitteena on ensisijaisesti mahdollistaa Hansel Oy:n ja KL-Kuntahankinnat Oy:n toiminnan yhdistäminen. Ehdotuksessa esitetään, että Hanselin asiakkaina voisivat jatkossa olla myös kunnat, kuntayhtymät, evankelis-luterilainen kirkko, ortodoksinen kirkko ja Keva. Samalla lakia muutettaisiin niin, että Hansel Oy:n osakkeenomistajina voisivat olla muutkin kuin valtio.

Ehdotuksessa esitetään myös, että eduskunta antaisi suostumuksensa asiaa koskevaan omistus- ja yritysjärjestelyyn. Ehdotus mahdollistaisi Kuntaliiton omistuksessa olevan KL-Kuntahankinnat Oy:n sulautumisen Hansel Oy:öön yhtiöiden sopimalla tavalla vuoden 2019 alusta. Valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annetun lain (1368/2007) mukaan eduskunnan suostumus tarvitaan järjestelylle, jonka toteuttamisen johdosta valtio lakkaa olemasta yhtiön ainoa omistaja. Tarkoituksena on, että KL-Kuntahankinnat Oy:n sulautuessa Hansel Oy:öön osa yhtiön omistuksesta siirtyisi Kuntaliitolle. Talousvaliokunnan saaman selvityksen mukaan Kuntaliitolle siirtyvä omistususuus olisi fuusiosuunnitelman perusteella 35 prosenttia.

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa ehdotusta on pidetty lähtökohdiltaan kannatettavana. Uudistuksella voidaan vähentää organisaatioiden päällekkäistä hallintotyötä, saavuttaa kustannussäästöjä ja parantaa erityisesti kansainvälisten hankintojen tehokkuutta.

Talousvaliokunta pitää ehdotusta perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa hallituksen esityksen hyväksymistä muuttamattomana. Talousvaliokunta esittää, että eduskunta antaa suostumuksensa Hansel Oy:n ja KL-Kuntahankinnat Oy:n omistus- ja yritysjärjestelyyn, jossa Suomen valtio lakkaa olemasta Hansel Oy:n ainoa omistaja. Valtiolla säilyisi edelleen määräysvalta yhtiössä.

Hankintamarkkinoiden toimivuus ja pk-yritysten asema

Ehdotukseen liittyvät kriittiset näkökohdat koskevat lähinnä hankintamarkkinoiden toimivuutta ja pk-yritysten asemaa hankintakentässä. Huolenaiheina ovat ennen muuta mahdollinen hankintojen liiallinen keskittyminen Hanselille ja pk-yritysten mahdollisuudet päästä mukaan hankintamarkkinoille. Talousvaliokunta pitää keskeisenä turvata pk-yritysten osallistuminen hankintamarkkinoille. Vaikka talousvaliokunta pitää asiantuntijakuulemisessa esitettyjä huolenaiheita perusteltuina, valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että julkisten hankintojen kokonaisvolyymin vuositasona on noin 35 miljardia euroa, josta Hanselin ja KL-Kuntahankintojen osuus on yhteensä noin 1,2 miljardia euroa. Volyymitään suurin osa hankinnoista tehdään yhteishankintajärjestelyjen ulkopuolella. Talousvaliokunta korostaa lisäksi, ettei esitys merkitse sitä, että Hanselin asiakkaille syntyisi velvoitetta käyttää hankinnoissaan Hanselin palveluita.

Talousvaliokunta painottaa erityisesti hankintalain tarjoamia keinoja yritysten markkinoille pääsyn helpottamiseksi ja pk-yritysten aseman turvaamiseksi. Hankintoja tulee tehdä myös sellaisina kokonaisuuksina, että pienemmätkin toimijat pääsevät osallistumaan valtion ja kuntien hankintoihin muutoinkin kuin alihankkijoina. Tätä voidaan helpottaa erityisesti hankintojen jakamisella tarkoituksenmukaisiin kokonaisuuksiin. Hankintalain 75 § koskee hankintojen jakamista

Valiokunnan mietintö TaVM 19/2018 vp

osiin ja sisältää perusteluvelvollisuuden tilanteessa, jossa hankintasopimusta ei jaeta osiin. Tämä on erotettava hankintalain 31 §:ssä tarkoitetusta hankintojen kielletystä pilkkomisesta lain soveltamisen välttämiseksi. Markkinoiden kilpailullisuutta tulee muutoinkin edistää esimerkiksi alueellisilla ratkaisulla, dynaamisilla hankintajärjestelmillä ja useiden toimittajien valitsemisella puitejärjestelyihin. Myös ryhmittyminä tarjoamista tulee edistää, mutta tämä voi tietyissä tilanteissa johtaa vaikeisiin rajanvetoihin kilpailulainsäädännön perusteella kiellettyjen kilpailunrajoitusten ja hankintalain mahdollistaman yhteistyön välillä.

Talousvaliokunta pitää tärkeänä lähtökohtana, että pk-yrityskentän asema ja hankintamarkkinoiden keskittymisen välttämisen tavoitteet huomioidaan myös Hanselin toiminnan strategisella tasolla. Lähtökohtana tulee olla, että Hansel suuntaa toimintaansa sellaisiin kansainvälisiin ja valtakunnallisiin hankintoihin, joissa suuren toimijan edut korostuvat. Talousvaliokunta pitää tärkeänä seurata nyt toteutettavan järjestelyn vaikutuksia hankintamarkkinoiden toimivuuteen ja varmistaa, että eri kokoisten yritysten pääsy julkisiin hankintoihin toteutuu.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 147/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Eduskunta antaa suostumuksensa Hansel Oy:n ja KL-Kuntahankinnat Oy:n omistus- ja yritysjärjestelyyn, jossa Suomen valtio lakkaa olemasta Hansel Oy:n ainoa omistaja siten, että valtiolla säilyy edelleen määräysvalta yhtiössä.

Helsingissä 13.11.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Martti Mölsä sin
varapuheenjohtaja Harri Jaskari kok
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Lauri Ihalainen sd
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Eero Lehti kok
jäsen Lea Mäkipää sin
jäsen Arto Pirttilahti kesk
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Ville Skinnari sd
jäsen Antero Vartia vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen